

نام کتاب: خداباوری، الحاد و جهانشناسی مهبانگ

Theism, Atheism and BigBang Cosmology

William Lane Craig / Quentin Smith.

مؤلفان: ویلیام لین کریگ و کوانتین اسمیت

ناشر: کلارندان پرس، آکسفورد

تاریخ انتشار: ۱۹۹۵

تعداد صفحات: ۳۴۲

محل ناشر: آمریکا، نیویورک / انگلستان، آکسفورد

توضیح ناشر درباره مولف

ویلیام لین کریگ محقق دیداری فلسفه در دانشگاه کاتولیک
لُون (بلژیک) است از دیگر تألیفات او برهان جهان‌شناختی
کلام است کوانتین اسمیت پروفیسور فلسفه در دانشگاه
میشیگان غربی است.

توضیح ناشر درباره کتاب

علم معاصر نظریه قابل توجهی را بر ما عرضه کرده است و
آن اینکه عالم در حدود پانزده میلیارد سال پیش با انفجاری
بزرگ و ناگهانی که به آن «مهبانگ» (Big Bang) گفته می‌شود

فلسفی مسائل مطرح شده ندارند لذا عمق فلسفی خوبی نداشته است. از طرف دیگر فیلسوفانی هم که در این باره به بحث می‌پردازند اغلب آشنایی کاملی با مسائل فیزیکی مهبانگ ندارند. همین مسأله شکافی را بین این دو بخش درباره این سوال که «آیا خداوند مهبانگ را آفریده است؟» شده است. کتاب حاضر درصدد است تا این شکاف را تا اندازه‌ای با مناظره‌ای علمی بین یک مدافع دیدگاه خداپاوارانه و یک مدافع دیدگاه الحادی (یعنی کریگ و اسمیت) که به استلزامهای فلسفی نظریه کلاسیک و کوانتمی مهبانگ می‌پردازند پر کنند. نظر اصلی، این است که راه حلی را که به همه مسائل علمی توجه دارد از این بحث جهان‌شناسی با براهین بخوبی پرورده شده فلسفی در هم آمیزد و طی یک مناظره دو طرفه نسبت این نظریه‌ها را با پرسش وجود خداوند در فلسفه دین بررسی کند.

ساختار کتاب متشکل از کاوشهای یکی پس از دیگری و مناظره گونه بین کریگ و اسمیت است که هر یک دیگری را نقد کرده و معمولاً پس از نقد مطلب پاسخ نقد بسط و توسعه و تکامل مطالب قبلی خواهد بود.

بخش اول مربوط به استدلال کریگ درباره «برهان جهان‌شناختی خداپاوارانه» است، او سعی می‌کند که در پرتو جهان‌شناختی جدید و برهان سنتی اثبات وجود خدا مبتنی بر تنهای گذشته عالم فرمول‌بندی جدیدی را ارائه کند. در مقابل اسمیت نظر او را نمی‌پذیرد. در این بخش آنچه که مورد توافق طرفین است نظریات علمی مربوط به فرضیه مهبانگ است که عالم ۱۵ میلیارد سال پیش با انفجاری بزرگ بوجود آمده است. ولی آنچه این دو بر سر آن توافق ندارند دو مسأله است: اول

با به عرصه هستی گذاشته است. اما آیا این انفجار توسط خداوند خلق شده است یا اینکه بدون علت پدید آمده است؟ این سؤال که جهان‌شناسی مهبانگ خداپاوری را تأیید می‌کند یا الحاد را، موضوع بحث طولانی مدت بین عامه مردم یا در کتابهای علمی عمومی بوده است، ولی توجه کمی از جانب فلاسفه به این مطلب شده است. این کتاب درصدد است که این شکاف را با مناظره‌ای طولانی بین دو فیلسوف یعنی ویلیام لین کریگ و کورتین اسمیت پر کند؛ این مناظره را هر کدام با دفاع از دو نظریه متفاوت در فصول کتاب که یکی پس از دیگری می‌آید به انجام می‌رسانند. در بخش اول، کریگ استدلال می‌آورد که گذشته بالضروره متناهی است و اینکه خداوند عالم را خلق کرده است و اسمیت انتقادهای خویش را به این دلایل عرضه می‌دارد. فصل دوم شامل دلایل اسمیت است که جهان‌شناسی مهبانگ با خداپاوری ناسازگار است و اینکه مهبانگ هیچ علتی نداشته است، و همچنین شامل انتقادهای کریگ به دلیل اسمیت است. بخش سوم تفاسیر متفاوت این دو فیلسوف را از جهان‌شناسی کوانتم جدید هاوکینگ (Stephen Hawking) و نسبت آن با خداپاوری ارائه می‌کند.

خلاصه مقدمه مؤلف

در سالهای اخیر مسأله فرضیه مهبانگ [(Big Bang) انفجار بزرگ آغاز عالم] بسیار مورد توجه بوده است و فیزیکدانهایی که به این بحث پرداخته‌اند معمولاً مدلولات خداشناسانه آنرا مورد نظر قرار داده‌اند. چون اغلب این کتابهای نوشته شده، توسط فیزیکدانهایی بوده است که تسلط زیادی بر استلزامهای

نتیجه بدیل مناسبی برای خدا باوری نیست. و اسمیث دلیل می آورد که این نظریه استلزامهای فوق را ندارد. بخش سوم ادامه و جبران کننده مباحث بخش اول و دوم است. این کتاب هم مسائل تکنیکی بحث علمی مهبانگ را دربردارد و هم مسائل غیر تکنیکی آن را. کریج و اسمیث بخشهایی را برای توضیح بعضی مسائل فنی اختصاص داده اند که در کتاب موجود است، به هر حال بحث فلسفی آن زیاد تحت الشعاع مسائل تکنیکی نیست.

نظر نهایی

ویلیام لین کریج در کتاب دیگرش بنام *برهان جهان‌شناختی* کلام، از نظر غزالی و کندی در حدوث عالم استفاده می‌کند و با توجه به نظریات جدید کانتور، در باب عدم امکان بینهایت زمانی برای اشیاء موجود دلیل می‌آورد. پس چون باید عالم شروعی داشته باشد باید خالق آن را بوجود آورده باشد. در این کتاب وی با توجه به نظریه مهبانگ (انفجار اولیه عالم) استدلالی بر تناهی عالم و در نتیجه داشتن محدثی برای آن عرضه می‌دارد. بنظر اینجانب اینگونه برخورد کردن با مسأله وجود خداوند و جستجوی او در سرآغاز عالم تبعات فلسفی خوبی را ندارد زیرا در خصوص ارتباط فعلی خداوند با جهان ساکت است. این مطلب فلسفی که مدتها محل بحث بین متکلمین و فلاسفه بوده است و نظر فلاسفه مخصوصاً ملاصدرا، مستقل از نظریه‌ها و فرضیه‌هایی همچون مهبانگ و ترمودینامیک است و تمام عالم را جلوه همیشگی خداوند نشان می‌دهد و طرح اینگونه برخوردها با مسأله مهمی همچون اثبات وجود خدا مشکلاتی را مثل همان که در کتاب

آنکه کریج براساس نظریه کانتور از بی‌نهایت بر این باور است که گذشته ضرورتاً متناهی است ولی اسمیث معتقد است که امکان دارد بی‌نهایت هم باشد (اگر چه شاید متناهی) این مسأله در فصول یک، دو و سه بحث می‌شود. مسأله دوم آنکه آیا اعتقاد به اینکه مهبانگ علتی دارد معقول است (موضوع کریج) یا اینکه نداشتن علت معقول است (موضع اسمیث) این مطلب نیز در فصول یک، چهار، پنج و شش بحث می‌کند. بخش دوم که برهان الحادی جهان‌شناختی است به موضع اسمیث در مورد عدم وجود خداوند مربوط می‌شود که فصول ۷ تا ۱۰ به مناظره او با کریج درباره این مطلب مربوط می‌شود. در این بخش اسمیث دلیل می‌آورد که منحصر بفرد بودن مهبانگ واقعی فیزیکی است که قبلاً توسط اندیشه‌های الهی برنامهریزی نشده بوده است که در آینده به جایی برسد، پس عملی عقلانی نبوده است. کریج استدلال می‌آورد حتی اگر مهبانگ واقعی فیزیکی باشد می‌توانسته قابل پیش‌بینی توسط خدا باشد (و اینکه خداوند می‌دانسته که نتیجه آن بکجا می‌انجامیده است). بخش سوم مربوط است به نظریه جدید هاوکینگ که در دهه ۱۹۸۰ بصورت جهان‌شناسی کوانتمی ارائه شده است (در فصلهای قبلی بیشتر به نظریه‌های سنتی مهبانگ پرداخته شده است) کریج دلیل می‌آورد جهان‌شناسی کوانتمی هاوکینگ بدیل مناسبی بجای خدا باوری نیست در حالیکه اسمیث برخلاف آن نظر دارد. بیشتر این مناظره به تفسیر نظریه هاوکینگ می‌گذرد که آیا این نظریه حتی معنای فیزیکی درستی دارد یا خیر. کریج دلیل می‌آورد که نظریه هاوکینگ (مشمتمل بر مفاهیم زمان خیالی، شکافت جهانها، فوق مکان بینهایت بُعدی و...) از لحاظ فیزیکی غیر معقول است و در

فهرست مطالب

بخش اول / برهان جهان‌شناختی خدا باورانه

- ۱- تنهای گذشته و وجود خداوند / ویلیام لین کریگ ۳
- ۲- عدم تنهای و گذشته / کونتین اسمیت ۷۷
- ۳- زمان و عدم تنهای / ویلیام لین کریگ ۹۲
- ۴- آغاز بی‌علت عالم / کونتین اسمیت ۱۰۸
- ۵- آغاز معلول عالم / ویلیام لین کریگ ۱۴۱
- ۶- نقدی بر براهین ماتقدم و ماتأخر برای علتی مختص مهبانگ / کونتین اسمیت ۱۶۱

بخش دوم / برهان جهان‌شناختی الحادی

- ۷- خدا باوری، الحاد و جهان‌شناسی مهبانگ / کونتین اسمیت ۱۹۵
- ۸- خدا باوری و جهان‌شناسی مهبانگ / ویلیام لین کریگ ۲۱۸
- ۹- دفاع از برهان جهان‌شناختی برای عدم وجود خداوند / کونتین اسمیت ۲۳۲
- ۱۰- نقدی بر برهان جهان‌شناختی برای عدم وجود خداوند / ویلیام لین کریگ ۲۵۶

بخش سوم / خدا باوری، الحاد و جهان‌شناسی کوانتم هاوکینگ

- ۱۱- (پس، چه جایگاهی برای یک خالق است)؟: هاوکینگ دربارهٔ خدا و خلقت / ویلیام لین کریگ ۲۷۹
- ۱۲- تابع موج جهانی بی‌خدا / کوانتین اسمیت ۳۰۱
- پیوست ۳۳۸

خداوند براهین صرف فلسفی نتیجه بخش‌تر هستند. به هر حال آشنایی با کتاب بعنوان آخرین برخوردهای دینی غرب با یک فرضیه علمی بسیار خوب است.

پی‌نوشت

لازم به یادآوری است که چهار کتاب انگلیسی پیشین توسط جناب آقای دکتر حمیدرضا آبتاهی معرفی شده است.

در مواجهه با فرضیه مهبانگ پیش می‌آید بوجود می‌آورد (درست مانند همان که در برهان نظم دانشمندان علوم تجربی بوجود آوردند). این مشکل مسأله را در نهایت بصورت جدلی‌الطرفین و یک نظریه با دو برداشت و تبیین متفاوت دچار می‌کند. لذا بنظر اینجانب استفاده از کتاب در حد آشنایی با استلزامات فلسفی یک نظریه علمی و برداشت‌های دینی که از این مسأله کرده‌اند مناسب است و الاً اتکاء به آن بعنوان براهنی بر اثبات وجود خداوند ضعیف است. در اثبات وجود